

När Mumbo Jumbo blev jättestor

När Mumbo Jumbo magiskt växer till jättestorlek måste han ge sig ut på en lång och farlig resa med sina tre vänner för att hitta den skrämmande häxan Baba Jaga så att hon kan göra honom liten igen.

Det blir ett otroligt äventyr över land och hav, genom djupa skogar och vida dalar; ett äventyr som lär Mumbo Jumbo och hans vänner om världen – och sig själva.

När Mumbo Jumbo blev jättestor är en bejublad, hjärtevärmande och fantasiäggande filmatisering av Jakob Martin Strids älskade barnbok med samma namn.

Rek för förskoleklass t.o.m. åk 4

INTRODUKTION

När *Mumbo Jumbo blev jättestor* är en berättelse om identitet, vänskap, äventyr, mod och trygghet. Men också om vetenskap, upptäckarlust och berättarlust!

Filmens handledning tar oss från sagans värld till Einstein, Selma Lagerlöf, folklöre, flygresor, satelliter, elektricitet – och påminner om hur fantasi faktiskt hör samman med både verklighet och vetenskap!

När *Mumbo Jumbo blev jättestor* baseras på en älskad barnbok av en hyllad författare. Jakob Martin Strid belönades med Nordiska rådets barn- och ungdomslitteraturpris 2024.

HANDLING

Alla djuren hjälps åt med förberedelserna inför den stora festen. Den lilla flodhästen Mumbo Jumbo är ivrig att hjälpa till, men tycks för liten för att kunna göra någon nytta. Tills han får i uppdrag att gå till skogen och plocka svamp.

I skogen hittar Mumbo Jumbo en glänta full av svampar. Men han kan inte motstå att provsmaka en av de mystiskt färgglada läckerheterna...

När Mumbo Jumbo kommer tillbaka till festplatsen tror vännerna inte sina ögon. Den lilla flodhästen som varit för liten för att hjälpa till är nu så stor att han inte kan sitta till bords eller få plats i sin säng, eller ens komma in i huset där han bor med sin mamma. Mamman får göra ett täcke och bädda åt Mumbo Jumbo nedanför fyren, där hon och de andra djuren håller honom sällskap och högläser (hon läser *Den otroliga historien om det jättestora päronet* av Jakob Martin Strid som godnattsaga...).

Apan Frede berättar att det finns en person som kan bryta förtrollningen; häxan Baba Jaga. Men tyvärr bor hon långt bort, i Sibirien. – Och Mumbo Jumbo måste promenera dit, inflikar krokodilen Dille, för han är för stor för att kunna färdas på något annat sätt. Mumbo Jumbos vänner Tapiren, Geparden och den blå elefanten Mimbo Jimbo insisterar dock på att följa med Mumbo Jumbo på resan. De får hjälp att ordna en stor ballong och mot Dilles bestämda protester lånar de hans nya badkar till korg. Så kan Mumbo Jumbo gå till fots med ett snöre i handen upp till luftballongen och vännerna i Dilles badkar.

Vännerna ger sig av mot horisonten. När de kommer till motorvägen orsakar de trafikchaos, för bilisterna stirrar så mycket att de kör av vägen. På natten

ankrar de ballongen vid en bensinmack, men medan vännerna sover tillsammans i badkaret påminns Mumbo Jumbo om ensamheten som hans storlek innebär. Han är missmodig men kämpar vidare med stöd av sina kamrater.

De färdas genom skogar och hav, över berg och längs floder, innan de slutligen når ett skogsbryn täckt av dimslöjor med ett litet hus med långa ben och stora fötter. De har kommit fram.

Häxan Baba Jaga visar sig vara mindre och betydligt mindre skräckinjagande än vad berättelserna gjort gällande. – Men desto mer full av experimentlust och hyss; Baba Jaga är en riktig krutgumma.

Med Baba Jagas kunskap och otyglade krafter – må vara i form av elektricitet från en helt vanlig elkabel – återfår Mumbo Jumbo sin rätta storlek. Glädjen dämpas dock snabbt när vännerna inser ett nytt problem: att promenera till fots från Sibirien blir svårt, nu när Mumbo Jumbos steg är lika korta som de andras.

Men Baba Jaga har ess i rockärmen. Utöver ett vandringshus som går en del av sträckan åt sällskapet – medan de bekvämt kan sitta och fika – är Baba Jaga villig att avvara en tekopp från bordet och låta göra den stor nog att rymma de hemlängtande vännerna. Med en båtmotor fäst vid tekoppen går hemresan sedan som smort, tillbaka över landskapen de passerat på väg mot det då okända som de nu lämnar bakom sig.

Mumbo Jumbo, Mimbo Jimbo, Tapiren och Geparden kommer till sin egen trygga dal lagom till festen. Och även om krokodilen Dilles älskade badkar har blivit obrukbart så har de något att erbjuda i retur: en gigantisk tekopp!

Koppling till läroplanen, Lgr22

Exempel på relevans i lågstadiet. Filmen rekommenderas för förskoleklass t.o.m. åk 4

SVENSKA, åk 1-3

Tala, lyssna och samtala

- Strukturerade samtal. Att berätta om vardagliga händelser samt att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Att lyssna, ställa frågor och ge kommentarer.
- Att lyssna aktivt och återberätta viktiga delar av ett innehåll.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande. Föremål, bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel som kan stödja presentationer.

Texter

- Skönlitteratur för barn från olika tider och skilda delar av världen. Sånger, muntligt berättande, bilderböcker, kapitelböcker, lyrik, dramatik, sagor och myter. Texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter.
- Berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll. Hur en berättande text kan organiseras med inledning, händelseförlopp och avslutning samt personbeskrivningar.
- Några skönlitterärt betydelsefulla barnboksförfattare och illustratörer.
- Texter som kombinerar ord och bild samt texter i digitala miljöer för barn.

TEKNIK, åk 1-3

Tekniska lösningar

- Hur några föremål i elevernas vardag används och fungerar. Enkla mekanis-

mer, till exempel i verktyg och leksaker av olika slag. Begrepp som används i samband med detta.

NATURORIENTERANDE ÄMNEN, åk 1-3

Kraft och rörelse

- Solsystemets himlakroppar och deras rörelser. Människan i rymden.

Systematiska undersökningar

- Några berättelser om hur naturvetenskaplig kunskap vuxit fram.

SAMHÄLLSORIENTERANDE ÄMNEN, åk 1-3

Att leva tillsammans

- Skildringar av människors levnadsvillkor förr i tiden, till exempel i barnlitteratur, sånger och filmer. Minnen berättade av människor som lever nu.

Att undersöka verkligheten

- Jordgloben, analoga och digitala kartor samt storleksrelationer och väderstreck.
- Tidslinjer och tidsbegreppen dåtid, nutid och framtid.

UPPTÄCKARLUST, EINSTEIN OCH PERSPEKTIV

Mumbo Jumbo vill hjälpa till men känner sig förbisedd och oförmögen att göra någon nytta. Men så råkar han äta en magisk svamp som får honom att växa och bli större än alla andra.

- Först tror Mumbo Jumbo att träden har krympt. Hur förstår han att det är han som har blivit stor och inte omgivningen som har blivit liten?
- För att återfå sin vanliga storlek måste Mumbo Jumbo ta sig till Sibirien. Hitta Sibirien på kartan! Hur ser naturen och klimatet ut där?
- Hur markeras land, hav, skog och berg på en platt karta?
- Berättelsen om Mumbo Jumbo är skriven av en dansk författare. Om Mumbo Jumbo reste från Danmark till Sibirien – vilken väg tror du att han tog? Vilka länder kan han ha passerat? Vilket stort hav reste han över? Kan du hitta någon lång flod eller stora skogar längs vägen?
- Hur länge tror du att Mumbo Jumbo och vännerna var borta hemifrån? Motivera ditt svar!

Albert Einstein var en nyfiken man som föddes i Tyskland för över hundra år sedan. Han försökte förstå hur universum fungerar och blev en av världens mest kända vetenskapsmän.

Han funderade mycket på saker som till exempel ljus, tid, rymden, stjärnor och varför saker rör sig. Genom olika tankeexperiment och uträkningar kom han på nya idéer och upptäckte bland annat att tid inte alltid går exakt lika fort och att riktigt tunga saker, som planeter och stjärnor, kan böja rymden runt sig.

- Vad är tyngdkraft? Hur märker vi tyngdkraften? Vad skulle hända om den inte fanns?

Einstein upptäckte att tiden kan gå olika fort beroende på hur snabbt något rör sig. Om någon färdades nästan lika snabbt som ljuset i ett rymdskepp skulle tiden gå långsammare för personen i rymdskeppet än för människorna på jorden.

- Vad betyder det att något är relativt?
- Om något är stort eller smått beror på perspektiv. Vad menas med perspektiv?
- I film uttrycks perspektiv på flera sätt. Det kan handla om ur vems synvinkel en historia berättas, men också om *hur* bilderna visar olika saker och situationer, till exempel utifrån grodperspektiv, normalperspektiv och fågelperspektiv. Titta på bilderna ovanför och diskutera vad de har för perspektiv! Hur påverkar det upplevelsen av respektive scen?

ATT VARA STOR OCH LITEN PÅ SAMMA GÅNG

Vi blir större hela livet, på olika sätt. Från att vi är små växer vi av både näring och erfarenheter och det är precis som det ska vara. Ett litet frö kan bli ett stort träd och en liten flodhäst kan bli en stor flodhäst – helt utan hjälp av magiska svampar (även om svampar faktisk är en viktig del av naturens ekosystem, som hjälper träden att växa!).

- Vad tror du Mumbo Jumbo tycker om förvandlingen allra först? Varför då? Varför vill han bli stor från början?

- Mumbo Jumbo upptäcker att förvandlingen gör livet svårare. Han passar inte längre in i sin vanliga värld. Hur fick det honom att känna?

Även om Mumbo Jumbo var stor utanpå så var han samma lilla flodhäst inuti, och även om han hade vänner omkring sig och var tvungen att vara modig så kände han sig också liten, ensam och rädd.

- Vad är det att vara modig? Om man inte är rädd, kan man då vara modig? Fundera och förklara!

- Har du gjort något riktigt modigt någon gång? Vad då i så fall? Och hur kändes det?

- Vad betyder det att "växa med uppgiften"?

- På vilket sätt växer Mumbo Jumbo i filmen, utöver rent fysiskt? Hur förändras han och vad inser han under filmens gång?

- Är det bara Mumbo Jumbo som förändras i filmen eller växer även Mimbo Jimbo, Tapiren och Geparden på något sätt? Hur, i så fall? Diskutera och motivera!

FANTASI OCH VERKLIGHET – ATT UTFORSKA VÄRLDEN!

När Mumbo Jumbo blev jättestor är full av sällsamma inslag. Huvudpersonen är en flodhäst i en värld som delvis påminner om och delvis skiljer sig markant från världen så som vi känner den. Det är en berättelse där fantasin sätter gränserna och där nästan vad som helst kan hända.

I sagans värld kan olika djur bo i hus, läsa böcker, umgås och prata med varandra. Och man kan råka äta en svamp som plötsligt gör en jättestor.

- Vad menas med att något är "realistiskt"? Kom på några inslag i filmen som stämmer överens med vår verklighet!

- Kom på några inslag i filmen som *inte* stämmer överens med vår verklighet!

Människor har alltid drömt om att kunna flyga. En av de första stora uppfinningarna inom flygkonsten var luftballongen.

- Hur fungerar en luftballong? Varför?

- I filmen flyger Mumbo Jumbo och hans vänner i en tekopp, med hjälp av en vanlig båtmotor. Varför skulle det inte fungera i verkligheten?

- I filmen hittar Mumbo Jumbo en satellit som han tar med sig. Vad är en satellit? Vad används de till?

- Varför tar Mumbo Jumbo med sig satelliten? Kan den tänkas ha någon *symbolisk* funktion i filmen, alltså fungera som en påminnelse om något, för Mumbo Jumbo eller oss i publiken? Resonera och fantisera!

- Även om fantasierna inte är verkliga, så kan det som sagan handlar om kännas sant ändå. Förklara hur! Vad handlar *När Mumbo Jumbo blev jättestor* om?

När Baba Jaga ska göra Mumbo Jumbo liten skapar hon ett kraftfält med elektricitet. Elektricitet är en form av energi som uppstår när mycket små partiklar, elektroner, rör sig genom olika material, till exempel metalltrådar. I naturen finns elektricitet i åskans blixtar.

Både luftballonger och de första stora experimenten med elektricitet hör hemma i andra halvan av 1700-talet – en tid då människor började upptäcka och förstå naturkrafter på helt nya sätt. Under 1800-talet utvecklades sedan batterier, glödlampor, telegrafer och elektriska motorer i snabb takt.

För människor på den tiden måste det ha känts som om världen plötsligt blev magisk: människor kunde flyga, lampor kunde lysa utan eld, och meddelanden kunde skickas långa avstånd genom elektriska trådar. Det var en tid fylld av upptäckter där fantasi, vetenskap och uppfinningsrikedom nästan flöt ihop. Många nya uppfinningar såg ut som rena trollkonster innan folk förstod hur de fungerade.

- Vad menas med Upplysningstiden? När var den? Varför?

- Vad menas med Industriella revolutionen? När var den? Varför?

Även Einstein visar att fantasi och vetenskap inte är motsatser. Tvärtom behövs nyfikenhet, lekfullhet och fantasi för att kunna utforska och upptäcka verkligheten.

- Hur får man fantasi?

BERÄTTARSTRUKTUR, MOTIV OCH FOLKLORE

Hemma-borta-hemma är en vanlig berättarmodell inom sagor, litteratur och film som syftar på hur en berättelse är uppbyggd.

Många berättelser för barn är uppbyggda som hemma-borta-hemma. Huvudpersonen lämnar det trygga och ger sig ut i världen, möter svårigheter och lär sig något nytt, för att sedan återvända hem förändrad. Selma Lagerlöfs klassiker *Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige* är ett tydligt exempel.

- Hur passar *När Mumbo Jumbo blev jättestor* in i hemma-borta-hemma-strukturen?

- Kan du komma på någon annan bok eller film som följer samma upplägg (hemma-borta-hemma)?

Det kan vara värt att stanna upp lite till vid den svenska klassikern *Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige*.

I Lagerlöfs roman – ursprungligen skriven som läsebok i svensk geografi (ännu en påminnelse om växelverkan mellan fantasi och vetenskap!) – blir den skånska pojken Nils straffad av gårdstomten, för att han varit lat och elak mot djuren, och förvandlas till en pyssling. Den förkrympta Nils lämnar gården på en tamgås och flyger genom hela Sverige tillsammans med en flock vildgäss. Under bokens gång beskrivs olika svenska naturtyper, landmärken och djurarter, blandat med folktro.

Precis som Mumbo Jumbo byter Nils Holgersson storlek. Det är också ett vanligt berättargrepp i barnlitteratur; att huvudpersonen förändras fysiskt och blir liten, stor, osynlig, förvandlad till djur eller byter kropp. Sällan bara för att det är roligt eller magiskt, utan för att konkret gestalta utveckling och känslor kring identitet, ansvar, trygghet och makt.

- Välj någon av böckerna nedan och diskutera vad huvudkaraktärens kroppsliga förändring speglar för inre konflikt:

- *Alice i underlandet* av Lewis Carrol
- *Det osynliga barnet* av Tove Jansson
- *Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige* av Selma Lagerlöf
- *Nils Karlsson Pyssling* av Astrid Lindgren
- *Pinocchio* av Carlo Collodi

- Vad går förlorat om vi slutar hålla folkloren vid liv?

- Om du skulle skriva en bok, vad skulle den handla om?

Baba Yaga, som Mumbo Jumbo besöker i filmen, är en fasansfull häxa i östslavisk folklore. Hon kan framträda i olika roller, både som en rådgivare och hjälpende kraft och som en ondsint hämnare. Hennes hus med långa fågelben är karaktäristiskt (och lånas av bland andra Diana Wynne Jones i *Det levande slottet*, som filmatiserats av Hayao Miyazaki).

Folklore är berättelser, sagor, myter, traditioner och föreställningar som människor har berättat, oftast muntligt (även genom sång), i många generationer.

Folklore kan till exempel handla om häxor, troll, tomtar, jättar, pysslingar, älvor och skogsväsen, skrock och spöken, traditioner – och magiska djur och förvandlingar.

- Vad har folklore och gemensamma berättelser fyllt för funktion? Diskutera och resonera!

- Har vi fortfarande samma behov? Varför / varför inte?

Produktionsuppgifter

Originaltitel: *Da Mumbo Jumbo blev kæmpestor*
 Regi: Marie Buhl & Karsten Kiilerich
 Land: Danmark
 Speltid: 83 min
 Tal: Svenska
 Text: Svenska
 Åldergräns: barntillåten
 Tillgängliga format: VOD, DCP

Bokning

Skolbio på biograf: Smorgasbord Picture House
log@smorgasbordpicturehouse.se

Institutionella visningar: Smorgasbord Picture House
log@smorgasbordpicturehouse.se

Mer information, trailer och översikt:
www.smorgasbordpicturehouse.se/film-i-skolan